

Zadatak 101 (Ivana, gimnazija)

U Gaussovoj ravnini prikaži skup svih točaka koje su zadane uvjetom:

$$(1-i) \cdot \bar{z} = (1+i) \cdot z, \quad z = x + y \cdot i.$$

Rješenje 101

Ponovimo!

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow \bar{z} = x - y \cdot i.$$

$$\left. \begin{array}{l} z = x + y \cdot i, \quad \bar{z} = x - y \cdot i \\ (1-i) \cdot \bar{z} = (1+i) \cdot z \end{array} \right\} \Rightarrow (1-i) \cdot (x - y \cdot i) = (1+i) \cdot (x + y \cdot i) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x - y \cdot i - x \cdot i + y \cdot i^2 = x + y \cdot i + x \cdot i + y \cdot i^2 \Rightarrow x - y \cdot i - x \cdot i + y \cdot i^2 = x + y \cdot i + x \cdot i + y \cdot i^2 \Rightarrow$$

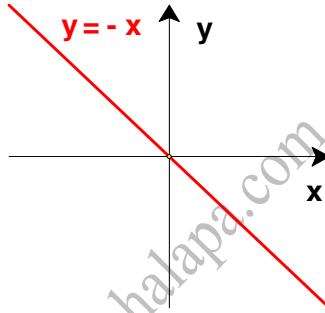
$$\Rightarrow -y \cdot i - x \cdot i = y \cdot i + x \cdot i = 0 \Rightarrow -y \cdot i - x \cdot i - y \cdot i - x \cdot i = 0 \Rightarrow -2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot y \cdot i = 0 \quad /: (-2) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x \cdot i + y \cdot i = 0 \Rightarrow (x + y) \cdot i = 0.$$

Jednakost $(x + y) \cdot i = 0$ vrijedi samo ako je

$$x + y = 0 \Rightarrow y = -x.$$

Skup svih točaka što je određen danim uvjetom jest pravac, simetrala II. i IV. kvadranta.

Vježba 101

U Gaussovoj ravnini prikaži skup svih točaka koje su zadane uvjetom:

$$(1-i) \cdot z = (1+i) \cdot \bar{z}, \quad z = x + y \cdot i.$$

Rezultat: $y = x$, simetrala I. i III. kvadranta.

Zadatak 102 (Ivana, gimnazija)

Prikaži u Gaussovoj ravnini skup točaka određenih jednačinom $\left| \frac{z+i}{z-3 \cdot i} \right| = 1$.

Rješenje 102

Ponovimo!

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow |z| = \sqrt{x^2 + y^2}, \quad \left| \frac{z}{w} \right| = \frac{|z|}{|w|}, \quad \frac{a}{b} = 1 \Rightarrow a = b, \quad (\sqrt{a})^2 = a.$$

$$(a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$

$$\left| \frac{z+i}{z-3 \cdot i} \right| = 1, \quad z \neq 3 \cdot i \Rightarrow \frac{|z+i|}{|z-3 \cdot i|} = 1 \Rightarrow |z+i| = |z-3 \cdot i|.$$

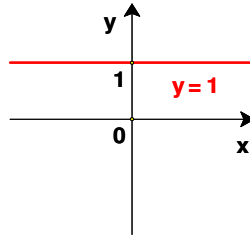
Ako kompleksan broj z prikažemo u standardnom (algebarskom) obliku $z = x + y \cdot i$, tada je:

$$\left. \begin{array}{l} |z+i| = |z-3 \cdot i| \\ z = x + y \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow |x + y \cdot i + i| = |x + y \cdot i - 3 \cdot i| \Rightarrow |x + (y+1) \cdot i| = |x + (y-3) \cdot i| \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \sqrt{x^2 + (y+1)^2} = \sqrt{x^2 + (y-3)^2} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{kvadriramo} \\ \text{jednačinu} \end{array} \right] \Rightarrow \sqrt{x^2 + (y+1)^2} = \sqrt{x^2 + (y-3)^2} \quad /^2 \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow \left(\sqrt{x^2+(y+1)^2}\right)^2 &= \left(\sqrt{x^2+(y-3)^2}\right)^2 \Rightarrow x^2+(y+1)^2 = x^2+(y-3)^2 \Rightarrow \\ \Rightarrow x^2+y^2+2\cdot y+1 &= x^2+y^2-6\cdot y+9 \Rightarrow 2\cdot y+1 = -6\cdot y+9 \Rightarrow 2\cdot y+6\cdot y = 9-1 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 8\cdot y = 8 \quad /: 8 \Rightarrow y = 1. \end{aligned}$$

Vidi sliku!

Vježba 102

Prikaži u Gaussovoj ravnini skup točaka određenih jednačinom $\left|\frac{z-3\cdot i}{z+i}\right|=1$.

Rezultat: $y = 1$.

Zadatak 103 (Tomislav, srednja škola)

Odredite $a, b \in R$ tako da brojevi $z = a - 2 + (b + 3) \cdot i$ i $w = \frac{1}{2} \cdot a + 3 \cdot b \cdot i$ budu konjugirano kompleksni.

Rješenje 103

Ponovimo!

Neka je $z = x + y \cdot i$ bilo koji kompleksni broj. Sa \bar{z} označavamo broj $\bar{z} = x - y \cdot i$ koji nazivamo kompleksno konjugiranim broju z . Par kompleksno konjugiranih brojeva razlikuju se samo u predznaku imaginarnog dijela:

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow \bar{z} = x - y \cdot i.$$

Dva su kompleksna broja jednaka ako i samo ako su međusobno jednaki realni dijelovi i međusobno jednaki imaginarni dijelovi, tj.

$$a + b \cdot i = c + d \cdot i \Leftrightarrow a = c, b = d.$$

$$\left. \begin{aligned} z &= a - 2 + (b + 3) \cdot i \\ w &= \frac{1}{2} \cdot a + 3 \cdot b \cdot i \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left[w = \bar{z} \right] \Rightarrow \left. \begin{aligned} a - 2 &= \frac{1}{2} \cdot a \\ b + 3 &= -3 \cdot b \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} a - 2 &= \frac{1}{2} \cdot a \quad /: 2 \\ b + 3 \cdot b &= -3 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} 2 \cdot a - 4 &= a \\ 4 \cdot b &= -3 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} 2 \cdot a - a &= 4 \\ 4 \cdot b &= -3 \quad /: 4 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} a &= 4 \\ b &= -\frac{3}{4} \end{aligned} \right\}.$$

Vježba 103

Odredite $a, b \in R$ tako da brojevi $z = a - 2 + (b + 3) \cdot i$ i $w = \frac{1}{3} \cdot a + 2 \cdot b \cdot i$ budu konjugirano kompleksni.

Rezultat: $a = 3, b = -1$.

Zadatak 104 (Mario, srednja škola)

Ako je $x_1 = \frac{2+i}{i}$ jedno rješenje kvadratne jednačine $x^2 + p \cdot x + q = 0, p, q \in R$, kako glasi ta jednačina?

Rješenje 104

Ponovimo!

$$\frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, \quad i^2 = -1, \quad (a+b \cdot i) \cdot (a-b \cdot i) = a^2 + b^2.$$

Neka je $z = x + y \cdot i$ bilo koji kompleksni broj. Sa \bar{z} označavamo broj $\bar{z} = x - y \cdot i$ koji nazivamo kompleksno konjugiranim broju z . Par kompleksno konjugiranih brojeva razlikuju se samo u predznaku imaginarnog dijela:

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow \bar{z} = x - y \cdot i.$$

Ako kvadratna jednadžba ima kompleksna rješenja, tada su to konjugirano kompleksni brojevi:

$$x_1 = m + n \cdot i, \quad x_2 = m - n \cdot i.$$

Kvadratna jednadžba sa rješenjima x_1 i x_2 glasi

$$a \cdot (x - x_1) \cdot (x - x_2) = 0,$$

gdje je $a \neq 0$ po volji odabran broj.

Ako vrijedi

$$x_1 + x_2 = b, \quad x_1 \cdot x_2 = c,$$

onda su x_1 i x_2 rješenja kvadratne jednadžbe

$$x^2 - b \cdot x + c = 0.$$

Najprije nađemo drugo rješenje x_2 kvadratne jednadžbe:

$$x_1 = \frac{2+i}{i} \Rightarrow x_1 = \frac{2}{i} + \frac{i}{i} \Rightarrow x_1 = \frac{2}{i} + 1 \Rightarrow x_1 = 1 + \frac{2}{i} \Rightarrow x_1 = 1 + \frac{2}{i} \cdot \frac{-i}{-i} \Rightarrow x_1 = 1 + \frac{-2 \cdot i}{-i^2} \Rightarrow$$
$$x_1 = 1 + \frac{-2 \cdot i}{-(-1)} \Rightarrow x_1 = 1 + \frac{-2 \cdot i}{1} \Rightarrow x_1 = 1 - 2 \cdot i \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 = 1 - 2 \cdot i \\ x_2 = 1 + 2 \cdot i \end{array} \right\} \text{ rješenja su konjugirano kompleksna}$$

1. inačica

Kvadratna jednadžba glasi:

$$\left. \begin{array}{l} x_1 = 1 - 2 \cdot i \\ x_2 = 1 + 2 \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow \left[(x - x_1) \cdot (x - x_2) = 0 \right] \Rightarrow (x - (1 - 2 \cdot i)) \cdot (x - (1 + 2 \cdot i)) = 0 \Rightarrow$$
$$\Rightarrow (x - 1 + 2 \cdot i) \cdot (x - 1 - 2 \cdot i) = 0 \Rightarrow x^2 - x - 2 \cdot x \cdot i - x + 1 + 2 \cdot i + 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot i - 4 \cdot i^2 = 0 \Rightarrow$$
$$\Rightarrow x^2 - x - 2 \cdot x \cdot i - x + 1 + 2 \cdot i + 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot i - 4 \cdot (-1) = 0 \Rightarrow$$
$$\Rightarrow x^2 - x - 2 \cdot x \cdot i - x + 1 + 2 \cdot i + 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot i + 4 = 0 \Rightarrow x^2 - x - 2 \cdot x \cdot i - x + 1 + 2 \cdot i + 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot i + 4 = 0 \Rightarrow$$
$$\Rightarrow x^2 - 2 \cdot x + 5 = 0.$$

2. inačica

Kvadratna jednadžba glasi:

$$\left. \begin{array}{l} x_1 = 1 - 2 \cdot i \\ x_2 = 1 + 2 \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} x_1 + x_2 = b, \quad x_1 \cdot x_2 = c \\ x^2 - b \cdot x + c = 0 \end{array} \right] \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 + x_2 = 1 - 2 \cdot i + 1 + 2 \cdot i \\ x_1 \cdot x_2 = (1 - 2 \cdot i) \cdot (1 + 2 \cdot i) \end{array} \right\} \Rightarrow$$
$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 + x_2 = 1 - 2 \cdot i + 1 + 2 \cdot i \\ x_1 \cdot x_2 = 1^2 + 2^2 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 + x_2 = 2 \\ x_1 \cdot x_2 = 5 \end{array} \right\} \Rightarrow x^2 - 2 \cdot x + 5 = 0.$$

Vježba 104

Ako je $x_1 = \frac{i-2}{i}$ jedno rješenje kvadratne jednadžbe $x^2 + p \cdot x + q = 0$, $p, q \in R$, kako glasi ta jednadžba?

Rezultat: $x^2 - 2 \cdot x + 5 = 0$.

Zadatak 105 (Kiki, maturantica gimnazije)

Izračunaj \sqrt{z} , ako je $z = 9 - 40 \cdot i$.

Rješenje 105

Ponovimo!

Apsolutna vrijednost kompleksnog broja (modul kompleksnog broja)

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow |z| = \sqrt{x^2 + y^2}.$$

$$x = y \Rightarrow |x| = |y|, \quad |\sqrt{z}| = \sqrt{|z|}, \quad (x + y \cdot i)^2 = x^2 + 2 \cdot x \cdot y \cdot i - y^2.$$

Dva su kompleksna broja jednaka ako i samo ako su im međusobno jednaki realni dijelovi i međusobno jednaki imaginarni dijelovi, tj.

$$a + b \cdot i = c + d \cdot i \Leftrightarrow a = c, \quad b = d.$$

1. inačica

Pretpostavimo da je

$$\sqrt{z} = u + v \cdot i.$$

Tada je

$$\sqrt{9 - 40 \cdot i} = u + v \cdot i \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{kvadriramo} \\ \text{jednakost} \end{array} \right] \Rightarrow \sqrt{9 - 40 \cdot i} = u + v \cdot i \quad / \quad 2 \Rightarrow (\sqrt{9 - 40 \cdot i})^2 = (u + v \cdot i)^2 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 9 - 40 \cdot i = u^2 + 2 \cdot u \cdot v \cdot i - v^2 \Rightarrow 9 - 40 \cdot i = u^2 - v^2 + 2 \cdot u \cdot v \cdot i \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{jednakost kompleksnih} \\ \text{brojeva} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} u^2 - v^2 = 9 \\ 2 \cdot u \cdot v = -40 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} u^2 - v^2 = 9 \\ 2 \cdot u \cdot v = -40 \cdot \frac{1}{2 \cdot u} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} u^2 - v^2 = 9 \\ v = -\frac{20}{u} \end{array} \right\} \Rightarrow u^2 - \left(-\frac{20}{u}\right)^2 = 9 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow u^2 - \frac{400}{u^2} = 9 \Rightarrow u^2 - \frac{400}{u^2} = 9 \cdot \frac{1}{u^2} \Rightarrow u^4 - 400 = 9 \cdot u^2 \Rightarrow u^4 - 9 \cdot u^2 - 400 = 0 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{bikvadratna jednadžba,} \\ \text{supstitucija: } t = u^2 \end{array} \right] \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t^2 - 9 \cdot t - 400 = 0 \\ t^2 - 9 \cdot t - 400 = 0 \\ a = 1, \quad b = -9, \quad c = -400 \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} a = 1, \quad b = -9, \quad c = -400 \\ t_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \end{array} \right\} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{9 \pm \sqrt{81 - 4 \cdot 1 \cdot (-400)}}{2 \cdot 1} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{9 \pm \sqrt{81 + 1600}}{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_{1,2} = \frac{9 \pm \sqrt{1681}}{2} \Rightarrow t_{1,2} = \frac{9 \pm 41}{2} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = \frac{9+41}{2} \\ t_2 = \frac{9-41}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = \frac{50}{2} \\ t_2 = \frac{-32}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} t_1 = 25 \\ t_2 = -16 \text{ nema smisla} \end{array} \right\}.$$

Vraćamo se supstituciji:

$$\left. \begin{array}{l} t = 25 \\ t = u^2 \end{array} \right\} \Rightarrow u^2 = 25 \Rightarrow u = \pm\sqrt{25} \Rightarrow u_{1,2} = \pm\sqrt{25} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} u_1 = 5 \\ u_2 = -5 \end{array} \right\}.$$

Računamo vrijednosti nepoznanice v:

$$\bullet \left. \begin{array}{l} u_1 = 5 \\ v_1 = -\frac{20}{u_1} \end{array} \right\} \Rightarrow v_1 = -\frac{20}{5} \Rightarrow v_1 = -4 \Rightarrow \left. \begin{array}{l} u_1 = 5 \\ v_1 = -4 \end{array} \right\} \Rightarrow \sqrt{9-40 \cdot i} = 5-4 \cdot i.$$

$$\bullet \left. \begin{array}{l} u_2 = -5 \\ v_2 = -\frac{20}{u_2} \end{array} \right\} \Rightarrow v_2 = -\frac{20}{-5} \Rightarrow v_2 = 4 \Rightarrow \left. \begin{array}{l} u_2 = -5 \\ v_2 = 4 \end{array} \right\} \Rightarrow \sqrt{9-40 \cdot i} = -5+4 \cdot i.$$

2. inačica

Ako je

$$\sqrt{x+y \cdot i} = u+v \cdot i,$$

tada je

$$u^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z|+x), \quad v^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z|-x),$$

gdje je

$$|z| = \sqrt{x^2+y^2}$$

Dokaz

- Neka je

$$\sqrt{z} = u+v \cdot i.$$

Za apsolutnu vrijednost ili modul vrijedi:

$$\begin{aligned} \sqrt{z} = u+v \cdot i &\Rightarrow \sqrt{z} = u+v \cdot i \Rightarrow |\sqrt{z}| = |u+v \cdot i| \Rightarrow \sqrt{|z|} = \sqrt{u^2+v^2} \Rightarrow \\ &\Rightarrow \sqrt{|z|} = \sqrt{u^2+v^2} \Rightarrow |z| = u^2+v^2 \Rightarrow u^2+v^2 = |z|. \end{aligned}$$

- Neka je

$$\sqrt{x+y \cdot i} = u+v \cdot i,$$

tada se kvadriranjem dobije:

$$\begin{aligned} \sqrt{x+y \cdot i} = u+v \cdot i &\Rightarrow \sqrt{x+y \cdot i} = u+v \cdot i \Rightarrow x+y \cdot i = u^2 + 2 \cdot u \cdot v \cdot i - v^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow x+y \cdot i = u^2 - v^2 + 2 \cdot u \cdot v \cdot i. \end{aligned}$$

Iz jednakosti kompleksnih brojeva slijedi jednačba:

$$u^2 - v^2 = x.$$

Riješimo sustav jednačbi po varijablama u^2 i v^2 :

$$\left. \begin{array}{l} u^2 + v^2 = |z| \\ u^2 - v^2 = x \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda suprotnih} \\ \text{koeficijenta} \end{array} \right] \Rightarrow 2 \cdot u^2 = |z|+x \Rightarrow u^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z|+x) \Rightarrow$$

$$\left. \begin{array}{l} u^2 + v^2 = |z| \\ u^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z|+x) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} v^2 = |z| - u^2 \\ u^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z|+x) \end{array} \right\} \Rightarrow v^2 = |z| - \frac{1}{2} \cdot (|z|+x) \Rightarrow v^2 = |z| - \frac{1}{2} \cdot |z| - \frac{1}{2} \cdot x \Rightarrow$$

$$\Rightarrow v^2 = \frac{1}{2} \cdot |z| - \frac{1}{2} \cdot x \Rightarrow v^2 = \frac{1}{2} \cdot (|z| - x).$$

Konačno rješenje je:

$$\left. \begin{aligned} u^2 &= \frac{1}{2} \cdot (|z| + x) \\ v^2 &= \frac{1}{2} \cdot (|z| - x) \end{aligned} \right\} \text{Dokaz gotov.}$$

Računamo \sqrt{z} , ako je $z = 9 - 40 \cdot i$.

$$z = 9 - 40 \cdot i \Rightarrow |z| = \sqrt{9^2 + (-40)^2} \Rightarrow |z| = \sqrt{81 + 1600} \Rightarrow |z| = \sqrt{1681} \Rightarrow |z| = 41.$$

$$\left. \begin{aligned} z &= x + y \cdot i \\ z &= 9 - 40 \cdot i \end{aligned} \right\} \Rightarrow x = 9.$$

$$\bullet \left. \begin{aligned} u^2 &= \frac{1}{2} \cdot (|z| + x) \\ |z| &= 41, x = 9 \end{aligned} \right\} \Rightarrow u^2 = \frac{1}{2} \cdot (41 + 9) \Rightarrow u^2 = \frac{1}{2} \cdot 50 \Rightarrow u^2 = 25 \Rightarrow u = \pm 5 \Rightarrow u^2 = 25 \text{ / } \sqrt{} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow u_{1,2} = \pm \sqrt{25} \Rightarrow \left. \begin{aligned} u_1 &= 5 \\ u_2 &= -5 \end{aligned} \right\}.$$

$$\bullet \left. \begin{aligned} v^2 &= \frac{1}{2} \cdot (|z| - x) \\ |z| &= 41, x = 9 \end{aligned} \right\} \Rightarrow v^2 = \frac{1}{2} \cdot (41 - 9) \Rightarrow v^2 = \frac{1}{2} \cdot 32 \Rightarrow v^2 = 16 \Rightarrow v = \pm 4 \Rightarrow v^2 = 16 \text{ / } \sqrt{} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow v_{1,2} = \pm \sqrt{16} \Rightarrow \left. \begin{aligned} v_1 &= 4 \\ v_2 &= -4 \end{aligned} \right\}.$$

Rješenja su:

$$\left. \begin{aligned} \sqrt{9 - 40 \cdot i} &= 5 - 4 \cdot i \\ &= -5 + 4 \cdot i \end{aligned} \right\}.$$

Vježba 105

Izračunaj \sqrt{z} , ako je $z = 5 - 12 \cdot i$.

Rezultat: $3 - 2 \cdot i$, $-3 + 2 \cdot i$.

Zadatak 106 (Marina, srednja škola)

Riješi jednadžbu: $z^2 - 3 \cdot i \cdot z + 10 = 0$.

Rješenje 106

Ponovimo!

$$i^2 = -1.$$

Za svaki pozitivni realni broj p definiramo

$$\sqrt{-p} = i \cdot \sqrt{p}.$$

To je kvadratna jednadžba po nepoznanici z pa vrijedi:

$$\left. \begin{aligned} z^2 - 3 \cdot i \cdot z + 10 = 0 \Rightarrow z^2 - 3 \cdot i \cdot z + 10 = 0 \\ a = 1, b = -3 \cdot i, c = 10 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} a = 1, b = -3 \cdot i, c = 10 \\ z_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 \cdot a \cdot c}}{2 \cdot a} \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow z_{1,2} = \frac{3 \cdot i \pm \sqrt{(-3 \cdot i)^2 - 4 \cdot 1 \cdot 10}}{2 \cdot 1} \Rightarrow z_{1,2} = \frac{3 \cdot i \pm \sqrt{9 \cdot i^2 - 40}}{2} \Rightarrow z_{1,2} = \frac{3 \cdot i \pm \sqrt{-9 - 40}}{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow z_{1,2} = \frac{3 \cdot i \pm \sqrt{-49}}{2} \Rightarrow z_{1,2} = \frac{3 \cdot i \pm 7 \cdot i}{2} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} z_1 = \frac{3 \cdot i + 7 \cdot i}{2} \\ z_2 = \frac{3 \cdot i - 7 \cdot i}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} z_1 = \frac{10 \cdot i}{2} \\ z_2 = \frac{-4 \cdot i}{2} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} z_1 = 5 \cdot i \\ z_2 = -2 \cdot i \end{array} \right\}$$

Vježba 106

Riješi jednadžbu: $z^2 + i \cdot z + 6 = 0$.

Rezultat: $z_1 = 2 \cdot i$, $z_2 = -3 \cdot i$.

Zadatak 107 (Ana, gimnazija)

Izračunaj x ako je: $z = \frac{(x+i \cdot \sqrt{3})^2}{1-i}$, $|z| = 2 \cdot \sqrt{2}$, $x > 0$.

Rješenje 107

Ponovimo!

Apsolutna vrijednost (modul) kompleksnog broja

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow |z| = \sqrt{x^2 + y^2}, \quad z = x + y \cdot i \Rightarrow |z|^2 = x^2 + y^2.$$

$$\left| \frac{z}{w} \right| = \frac{|z|}{|w|}, \quad |z^n| = |z|^n.$$

$$z = \frac{(x+i \cdot \sqrt{3})^2}{1-i} \Rightarrow |z| = \left| \frac{(x+i \cdot \sqrt{3})^2}{1-i} \right| \Rightarrow |z| = \frac{|(x+i \cdot \sqrt{3})^2|}{|1-i|} \Rightarrow |z| = \frac{|x+i \cdot \sqrt{3}|^2}{|1-i|} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow [|z| = 2 \cdot \sqrt{2}] \Rightarrow 2 \cdot \sqrt{2} = \frac{x^2 + (\sqrt{3})^2}{\sqrt{1^2 + (-1)^2}} \Rightarrow 2 \cdot \sqrt{2} = \frac{x^2 + 3}{\sqrt{1+1}} \Rightarrow 2 \cdot \sqrt{2} = \frac{x^2 + 3}{\sqrt{2}} \quad / \cdot \sqrt{2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 2 \cdot (\sqrt{2})^2 = x^2 + 3 \Rightarrow 2 \cdot 2 = x^2 + 3 \Rightarrow 4 = x^2 + 3 \Rightarrow x^2 + 3 = 4 \Rightarrow x^2 = 4 - 3 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x^2 = 1 \quad / \sqrt{\quad} \Rightarrow x_{1,2} = \pm \sqrt{1} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x_1 = 1 \\ x_2 = -1 \text{ nije rješenje zbog } x > 0 \end{array} \right\} \Rightarrow x = 1.$$

Vježba 107

Izračunaj x ako je: $z = \frac{(x+i \cdot \sqrt{3})^2}{1+i}$, $|z| = 2 \cdot \sqrt{2}$, $x > 0$.

Rezultat: 1.

Zadatak 108 (Nikolina, gimnazija)

Koliko ima prirodnih brojeva n manjih od 2005 za koje je ispunjena jednakost $(1+i)^n = (1-i)^n$ (i je imaginarna jedinica)?

Rješenje 108

Ponovimo!

$$\left(\frac{x}{y}\right)^n = \frac{x^n}{y^n}, \quad (x+y)^2 = x^2 + 2 \cdot x \cdot y + y^2, \quad i = \sqrt{-1}, \quad i^2 = -1.$$

$$a^{f(x)} = a^{g(x)} \Rightarrow f(x) = g(x).$$

Potencije imaginarne jedinice i

Za $n \in \mathbb{N}$ vrijedi

$$i^{4 \cdot n} = 1, \quad i^{4 \cdot n + 1} = i, \quad i^{4 \cdot n + 2} = -1, \quad i^{4 \cdot n + 3} = -i.$$

Za kompleksne brojeve oblika

$$z = a + b \cdot i, \quad \bar{z} = a - b \cdot i$$

kažemo da su kompleksno konjugirani jedan drugom. Simbol konjugiranja jest povlaka iznad broja koji se konjugira.

Umnožak kompleksnog broja i njemu konjugiranog broja uvijek je realan broj:

$$\left. \begin{array}{l} z = a + b \cdot i \\ \bar{z} = a - b \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow z \cdot \bar{z} = (a + b \cdot i) \cdot (a - b \cdot i) \Rightarrow z \cdot \bar{z} = a^2 + b^2.$$

Dva kompleksna broja dijelimo tako da dijeljenje najprije zapišemo u obliku razlomka. Taj razlomak zatim proširimo množeći njegov brojnik i nazivnik konjugiranim nazivnikom:

$$\frac{a + b \cdot i}{c + d \cdot i} = \frac{(a + b \cdot i) \cdot (c - d \cdot i)}{(c + d \cdot i) \cdot (c - d \cdot i)} = \frac{(a + b \cdot i) \cdot (c - d \cdot i)}{c^2 + d^2}.$$

Opći član a_n aritmetičkog niza s prvim članom a_1 i razlikom d ima oblik

$$a_n = a_1 + (n-1) \cdot d \Rightarrow n = \frac{a_n - a_1}{d} + 1.$$

$$(1+i)^n = (1-i)^n \Rightarrow (1+i)^n = (1-i)^n \cdot \frac{1}{(1-i)^n} \Rightarrow \frac{(1+i)^n}{(1-i)^n} = 1 \Rightarrow \left(\frac{1+i}{1-i}\right)^n = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{dijeljenje} \\ \text{kompleksnih} \\ \text{brojeva} \end{array} \right] \Rightarrow \left(\frac{1+i}{1-i} \cdot \frac{1+i}{1+i}\right)^n = 1 \Rightarrow \left(\frac{(1+i)^2}{(1-i) \cdot (1+i)}\right)^n = 1 \Rightarrow \left(\frac{1+2 \cdot i+i^2}{1^2+1^2}\right)^n = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left(\frac{1+2 \cdot i-1}{1+1}\right)^n = 1 \Rightarrow \left(\frac{1+2 \cdot i-1}{2}\right)^n = 1 \Rightarrow \left(\frac{2 \cdot i}{2}\right)^n = 1 \Rightarrow \left(\frac{2 \cdot i}{2}\right)^n = 1 \Rightarrow i^n = 1.$$

1. inačica

Budući da je samo

$$i^{4 \cdot n} = 1,$$

(a najveći prirodni broj koji je manji od 2005 i za koji to vrijedi je broj 2004), slijedi:

$$\left. \begin{array}{l} i^{4 \cdot n} = 1 \\ i^{2004} = 1 \end{array} \right\} \Rightarrow 4 \cdot n = 2004 \quad /: 4 \Rightarrow n = 501.$$

2. inačica

Prirodni brojevi manji od 2005 za koje vrijedi dobivena jednakost

$$i^n = 1$$

čine slijed (niz):

$$i^4 = 1, \quad i^8 = 1, \quad i^{12} = 1, \quad i^{16} = 1, \quad \dots, \quad i^{2004} = 1.$$

Uočimo da eksponenti

$$4, 8, 12, 16, \dots, 2004$$

tvore aritmetički niz kojem je prvi član $a_1 = 4$, zadnji član $a_n = 2004$ i razlika $d = 4$.

Broj prirodnih brojeva za koje je ispunjena zadana jednakost iznosi:

$$\left. \begin{array}{l} a_1 = 4, \quad a_n = 2004, \quad d = 4 \\ n = \frac{a_n - a_1}{d} + 1 \end{array} \right\} \Rightarrow n = \frac{2004 - 4}{4} + 1 \Rightarrow n = \frac{2000}{4} + 1 \Rightarrow n = 500 + 1 \Rightarrow n = 501.$$

Vježba 108

Koliko ima prirodnih brojeva n manjih od 1005 za koje je ispunjena jednakost $(1+i)^n = (1-i)^n$ (i je imaginarna jedinica)?

Rezultat: 251.

Zadatak 109 (Mirjana, ekonomska škola)

Nađi $z \in \mathbb{C}$ koji zadovoljava jednakost $z \cdot \bar{z} - z - |z|^2 = 2 - i$.

Rješenje 109

Ponovimo!

Za kompleksne brojeve oblika

$$z = a + b \cdot i, \quad \bar{z} = a - b \cdot i$$

kažemo da su kompleksno konjugirani jedan drugom. Simbol konjugiranja jest pvlaka iznad broja koji se konjugira.

Umnožak kompleksnog broja i njemu konjugiranog broja uvijek je realan broj:

$$\left. \begin{array}{l} z = a + b \cdot i \\ \bar{z} = a - b \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow z \cdot \bar{z} = (a + b \cdot i) \cdot (a - b \cdot i) \Rightarrow z \cdot \bar{z} = a^2 + b^2.$$

Modul kompleksnog broja $z = a + b \cdot i$ definira se formulom

$$|z| = \sqrt{a^2 + b^2} \quad \text{ili} \quad |z|^2 = z \cdot \bar{z}.$$

$$\begin{aligned} z \cdot \bar{z} - z - |z|^2 = 2 - i &\Rightarrow \left[|z|^2 = z \cdot \bar{z} \right] \Rightarrow |z|^2 - z - |z|^2 = 2 - i \Rightarrow |z|^2 - z - |z|^2 = 2 - i \Rightarrow \\ &\Rightarrow -z = 2 - i \quad / \cdot (-1) \Rightarrow z = -2 + i. \end{aligned}$$

Vježba 109

Nađi $z \in \mathbb{C}$ koji zadovoljava jednakost $z \cdot \bar{z} - z - |z|^2 = -2 - i$.

Rezultat: $2 + i$.

Zadatak 110 (Denis, ekonomska škola)

Nađi udaljenost točaka koje predočavaju kompleksne brojeve $z = -3 - 4 \cdot i$ i $w = 5 + 2 \cdot i$.

Rješenje 110

Ponovimo!

Modul ili apsolutna vrijednost kompleksnog broja $z = a + b \cdot i$ definira se formulom

$$|z| = \sqrt{a^2 + b^2}.$$

Udaljenost točaka koje predočavaju kompleksne brojeve z i w je

$$|z - w|.$$

Udaljenost točkaka koje predočavaju kompleksne brojeve $z = -3 - 4 \cdot i$ i $w = 5 + 2 \cdot i$ iznosi:

$$\begin{aligned} |z - w| &= |-3 - 4 \cdot i - (5 + 2 \cdot i)| = |-3 - 4 \cdot i - 5 - 2 \cdot i| = |-8 - 6 \cdot i| = \sqrt{(-8)^2 + (-6)^2} = \\ &= \sqrt{64 + 36} = \sqrt{100} = 10. \end{aligned}$$

Vježba 110

Nadi udaljenost točkaka koje predočavaju kompleksne brojeve $z = 3 - 4 \cdot i$ i $w = -5 + 2 \cdot i$.

Rezultat: 10.

Zadatak 111 (Martina, srednja škola)

Odredi x tako da broj $(x + i) \cdot (3 - 2 \cdot i)$ bude realan.

Rješenje 111

Ponovimo!

$i^2 = -1$, $z = x + y \cdot i \Rightarrow x = \operatorname{Re}(z)$, $y = \operatorname{Im}(z)$, $z = x + y \cdot i$ je realan broj ako je $y = 0$.

$$\begin{aligned} z &= (x + i) \cdot (3 - 2 \cdot i) = 3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 3 \cdot i - 2 \cdot i^2 = 3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 3 \cdot i - 2 \cdot (-1) = \\ &= 3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 3 \cdot i + 2 = (3 \cdot x + 2) + (-2 \cdot x + 3) \cdot i. \end{aligned}$$

Da bi broj

$$z = (3 \cdot x + 2) + (-2 \cdot x + 3) \cdot i$$

bio realan mora njegov imaginarni dio biti jednak nuli:

$$-2 \cdot x + 3 = 0 \Rightarrow -2 \cdot x = -3 \quad /: (-2) \Rightarrow x = \frac{3}{2}.$$

Vježba 111

Odredi x tako da broj $(x + i) \cdot (3 - 2 \cdot i)$ bude imaginaran.

Rezultat: $x = -\frac{2}{3}$.

Zadatak 112 (Ivica, gimnazija)

Izračunaj: $(1 - i)^4 \cdot (1 + i)^6$.

Rješenje 112

Ponovimo!

$$\begin{aligned} a^n \cdot a^m &= a^{n+m}, & a^n \cdot b^n &= (a \cdot b)^n, & (a - b \cdot i) \cdot (a + b \cdot i) &= a^2 + b^2, & i^2 &= -1. \\ (a + b)^2 &= a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2, & (a^n)^m &= a^{n \cdot m}, & (a - b)^2 &= a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2, & i^3 &= -i. \\ (a + b)^3 &= a^3 + 3 \cdot a^2 \cdot b + 3 \cdot a \cdot b^2 + b^3. \end{aligned}$$

1. inačica

$$\begin{aligned} (1 - i)^4 \cdot (1 + i)^6 &= (1 - i)^4 \cdot (1 + i)^4 \cdot (1 + i)^2 = ((1 - i) \cdot (1 + i))^4 \cdot (1 + i)^2 = (1^2 + 1^2)^4 \cdot (1 + 2 \cdot i + i^2) = \\ &= (1 + 1)^4 \cdot (1 + 2 \cdot i - 1) = 2^4 \cdot (1 + 2 \cdot i - 1) = 2^4 \cdot 2 \cdot i = 2^5 \cdot i = 32 \cdot i. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} (1 - i)^4 \cdot (1 + i)^6 &= ((1 - i)^2)^2 \cdot ((1 + i)^2)^3 = (1 - 2 \cdot i + i^2)^2 \cdot (1 + 2 \cdot i + i^2)^3 = \\ &= (1 - 2 \cdot i - 1)^2 \cdot (1 + 2 \cdot i - 1)^3 = (-2 \cdot i - 1)^2 \cdot (1 + 2 \cdot i - 1)^3 = (-2 \cdot i)^2 \cdot (2 \cdot i)^3 = (-2)^2 \cdot i^2 \cdot 2^3 \cdot i^3 = \\ &= 4 \cdot (-1) \cdot 8 \cdot (-i) = 32 \cdot i. \end{aligned}$$

3. inačica

$$\begin{aligned}(1-i)^4 \cdot (1+i)^6 &= \left((1-i)^2\right)^2 \cdot \left((1+i)^3\right)^2 = (1-2 \cdot i+i^2)^2 \cdot (1^3+3 \cdot 1^2 \cdot i+3 \cdot 1 \cdot i^2+i^3)^2 = \\ &= (1-2 \cdot i-1)^2 \cdot (1+3 \cdot i+3 \cdot (-1)-i)^2 = (1-2 \cdot i-1)^2 \cdot (1+3 \cdot i-3-i)^2 = (-2 \cdot i)^2 \cdot (-2+2 \cdot i)^2 = \\ &= (-2)^2 \cdot i^2 \cdot (2 \cdot i-2)^2 = 4 \cdot (-1) \cdot ((2 \cdot i)^2-8 \cdot i+4) = -4 \cdot (2^2 \cdot i^2-8 \cdot i+4) = -4 \cdot (4 \cdot (-1)-8 \cdot i+4) = \\ &= -4 \cdot (4 \cdot (-1)-8 \cdot i+4) = -4 \cdot (-4-8 \cdot i+4) = -4 \cdot (-4-8 \cdot i+4) = -4 \cdot (-8 \cdot i) = 32 \cdot i.\end{aligned}$$

Vježba 112

Izračunaj: $(1-i)^6 \cdot (1+i)^6$.

Rezultat: 2^6 .

Zadatak 113 (Marija, gimnazija)

Neka su $x_1 = -2$, $x_2 = 1+i \cdot \sqrt{2}$, dva rješenja jednadžbe

$$x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0, \quad b, c, d \in \mathbb{R}.$$

Nađi $b+c+d$.

Rješenje 113

Ponovimo!

$$(x-y \cdot i) \cdot (x+y \cdot i) = x^2 + y^2, \quad (\sqrt{x})^2 = x.$$

Ako je $x_0 = \alpha + \beta \cdot i$, $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$, $\beta \neq 0$ korijen (rješenje) jednadžbe

$$a_n \cdot x^n + a_{n-1} \cdot x^{n-1} + a_{n-2} \cdot x^{n-2} + a_{n-3} \cdot x^{n-3} + \dots + a_2 \cdot x^2 + a_1 \cdot x^1 + a_0 = 0$$

sa realnim koeficijentima, onda je

$$\overline{x_0} = \alpha - \beta \cdot i$$

također korijen (rješenje) te jednadžbe.

Jednadžba trećeg stupnja

$$a \cdot x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0$$

ima točno tri korijena (rješenja).

Neka su x_1, x_2, x_3 korijeni (rješenja) jednadžbe

$$a \cdot x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0.$$

Tada vrijede Vièteove formule:

$$x_1 + x_2 + x_3 = -\frac{b}{a}, \quad x_1 \cdot x_2 + x_1 \cdot x_3 + x_2 \cdot x_3 = \frac{c}{a}, \quad x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 = -\frac{d}{a}.$$

Neka su x_1, x_2, x_3 korijeni (rješenja) jednadžbe

$$x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0.$$

Tada vrijede Vièteove formule:

$$x_1 + x_2 + x_3 = -b, \quad x_1 \cdot x_2 + x_1 \cdot x_3 + x_2 \cdot x_3 = c, \quad x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 = -d.$$

Budući da je

$$x_2 = 1+i \cdot \sqrt{2}$$

rješenje jednadžbe

$$x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0,$$

slijedi da je treće rješenje x_3 oblika

$$x_3 = 1 - i \cdot \sqrt{2}.$$

Pomoću Vièteovih formula dobije se zbroj $b + c + d$:

$$\left. \begin{array}{l} x_1 + x_2 + x_3 = -b \\ x_1 \cdot x_2 + x_1 \cdot x_3 + x_2 \cdot x_3 = c \\ x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 = -d \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} -2 + 1 + i \cdot \sqrt{2} + 1 - i \cdot \sqrt{2} = -b \\ -2 \cdot (1 + i \cdot \sqrt{2}) - 2 \cdot (1 - i \cdot \sqrt{2}) + (1 + i \cdot \sqrt{2}) \cdot (1 - i \cdot \sqrt{2}) = c \\ -2 \cdot (1 + i \cdot \sqrt{2}) \cdot (1 - i \cdot \sqrt{2}) = -d \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} -2 + 1 + i \cdot \sqrt{2} + 1 - i \cdot \sqrt{2} = -b \\ -2 - 2 \cdot i \cdot \sqrt{2} - 2 + 2 \cdot i \cdot \sqrt{2} + 1 + (\sqrt{2})^2 = c \\ -2 \cdot (1 + (\sqrt{2})^2) = -d \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} -2 + 1 + 1 = -b \\ -2 - 2 + 1 + 2 = c \\ -2 \cdot (1 + 2) = -d \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\left. \begin{array}{l} 0 = -b \\ -1 = c \\ -6 = -d \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} b = 0 \\ c = -1 \\ d = 6 \end{array} \right\} \Rightarrow b + c + d = 0 - 1 + 6 \Rightarrow b + c + d = 5.$$

Vježba 113

Neka su $x_1 = -2$, $x_2 = 1 - i \cdot \sqrt{2}$, dva rješenja jednadžbe

$$x^3 + b \cdot x^2 + c \cdot x + d = 0, \quad b, c, d \in \mathbb{R}.$$

Nadi $b + c + d$.

Rezultat: 5.

Zadatak 114 (Marija, gimnazija)

Koliki je imaginarni dio kompleksnog broja

$$z = \frac{a - b \cdot i}{a + b \cdot i} - \frac{a + b \cdot i}{a - b \cdot i}, \quad \text{gdje su } a, b \in \mathbb{R}, a \neq 0, b \neq 0?$$

Rješenje 114

Ponovimo!

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow \operatorname{Re}(z) = x, \quad \operatorname{Im}(z) = y, \quad (x - y \cdot i) \cdot (x + y \cdot i) = x^2 + y^2.$$

$$(x + y)^2 = x^2 + 2 \cdot x \cdot y + y^2, \quad (x - y)^2 = x^2 - 2 \cdot x \cdot y + y^2.$$

$$z = \frac{a - b \cdot i}{a + b \cdot i} - \frac{a + b \cdot i}{a - b \cdot i} \Rightarrow z = \frac{(a - b \cdot i)^2 - (a + b \cdot i)^2}{(a + b \cdot i) \cdot (a - b \cdot i)} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow z = \frac{a^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot i + (b \cdot i)^2 - (a^2 + 2 \cdot a \cdot b \cdot i + (b \cdot i)^2)}{a^2 + b^2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow z = \frac{a^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot i + (b \cdot i)^2 - a^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot i - (b \cdot i)^2}{a^2 + b^2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow z = \frac{a^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot i + (b \cdot i)^2 - a^2 - 2 \cdot a \cdot b \cdot i - (b \cdot i)^2}{a^2 + b^2} \Rightarrow z = \frac{-4 \cdot a \cdot b \cdot i}{a^2 + b^2} \Rightarrow z = -\frac{4 \cdot a \cdot b}{a^2 + b^2} \cdot i.$$

Imaginarni dio zadanog kompleksnog broja iznosi:

$$\operatorname{Im}(z) = -\frac{4 \cdot a \cdot b}{a^2 + b^2}.$$

Vježba 114

Koliki je realni dio kompleksnog broja

$$z = \frac{a-b \cdot i}{a+b \cdot i} - \frac{a+b \cdot i}{a-b \cdot i}, \text{ gdje su } a, b \in R, a \neq 0, b \neq 0?$$

Rezultat: 0.

Zadatak 115 (Željka, srednja škola)

Odredi skup točaka z kompleksne ravnine za koje vrijedi $\operatorname{Re}(z+1) = \operatorname{Im}(z-i)$.

Rješenje 115

Ponovimo!

Kompleksan broj je broj oblika

$$z = x + y \cdot i,$$

gdje su x i y realni brojevi, a i imaginarna jedinica. Broj x zove se realni dio kompleksnog broja, a broj y imaginarni dio kompleksnog broja z . Pišemo:

$$\operatorname{Re}(z) = x, \quad \operatorname{Im}(z) = y.$$

Zapis $z = x + y \cdot i$ zovemo algebarski ili standardni prikaz kompleksnog broja.

Odredimo skup točaka z kompleksne ravnine za koje vrijedi

$$\operatorname{Re}(z+1) = \operatorname{Im}(z-i).$$

Neka je

$$z = x + y \cdot i.$$

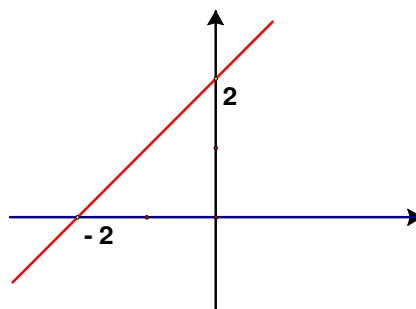
Tada je

$$\left. \begin{aligned} z+1 &= x + y \cdot i + 1 = (x+1) + y \cdot i \\ z-i &= x + y \cdot i - i = x + (y-1) \cdot i \end{aligned} \right\}$$

Zadanu jednakost možemo zapisati u obliku

$$\operatorname{Re}(z+1) = \operatorname{Im}(z-i) \Rightarrow \operatorname{Re}((x+1) + y \cdot i) = \operatorname{Im}(x + (y-1) \cdot i) \Rightarrow x+1 = y-1 \Rightarrow y = x+2.$$

Odavde vidimo da koordinate x i y zadovoljavaju jednadžbu pravca $y = x + 2$.

Vježba 115

Odredi skup točaka z kompleksne ravnine za koje vrijedi $\operatorname{Re}(z+2) = \operatorname{Im}(z-2 \cdot i)$.

Rezultat: $y = x + 4$.

Zadatak 116 (Davor, gimnazija)

Koliko iznosi realni dio kompleksnog broja $\frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i}$?

Rješenje 116

Ponovimo!

Kompleksan broj je broj oblika

$$z = x + y \cdot i,$$

gdje su x i y realni brojevi, a i imaginarna jedinica. Broj x zove se realni dio kompleksnog broja, a broj y imaginarni dio kompleksnog broja z . Pišemo:

$$\operatorname{Re}(z) = x, \quad \operatorname{Im}(z) = y.$$

Zapis $z = x + y \cdot i$ zovemo algebarski ili standardni prikaz kompleksnog broja.

$$\frac{a}{b} - \frac{c}{d} = \frac{a \cdot d - b \cdot c}{b \cdot d}, \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad (a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$
$$i^2 = -1, \quad (a-b \cdot i) \cdot (a+b \cdot i) = a^2 - b^2 \cdot i^2 = a^2 + b^2.$$

1. inačica

$$\frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i} = \frac{2-i}{2+i} \cdot \frac{2-i}{2-i} - \frac{2+i}{2-i} \cdot \frac{2+i}{2+i} = \frac{(2-i)^2}{(2+i) \cdot (2-i)} - \frac{(2+i)^2}{(2-i) \cdot (2+i)} =$$
$$= \frac{4-4 \cdot i + i^2}{2^2 - i^2} - \frac{4+4 \cdot i + i^2}{2^2 - i^2} = \frac{4-4 \cdot i - 1}{4 - (-1)} - \frac{4+4 \cdot i - 1}{4 - (-1)} = \frac{3-4 \cdot i}{4+1} - \frac{3+4 \cdot i}{4+1} = \frac{3-4 \cdot i}{5} - \frac{3+4 \cdot i}{5} =$$
$$= \frac{3-4 \cdot i - (3+4 \cdot i)}{5} = \frac{3-4 \cdot i - 3-4 \cdot i}{5} = \frac{3-4 \cdot i - 3-4 \cdot i}{5} = \frac{-8 \cdot i}{5} = 0 - \frac{8}{5} \cdot i.$$

Realni dio kompleksnog broja iznosi:

$$\left. \begin{array}{l} \frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i} = 0 - \frac{8}{5} \cdot i \Rightarrow \text{Realni dio} = 0 \\ \text{Imaginarni dio} = -\frac{8}{5} \end{array} \right\}$$

2. inačica

$$\frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i} = \frac{(2-i)^2 - (2+i)^2}{(2+i) \cdot (2-i)} = \frac{2^2 - 4 \cdot i + i^2 - (2^2 + 4 \cdot i + i^2)}{2^2 - i^2} = \frac{2^2 - 4 \cdot i + i^2 - 2^2 - 4 \cdot i - i^2}{4 - (-1)} =$$
$$= \frac{2^2 - 4 \cdot i + i^2 - 2^2 - 4 \cdot i - i^2}{4+1} = \frac{-8 \cdot i}{5} = 0 - \frac{8}{5} \cdot i.$$

Realni dio kompleksnog broja iznosi:

$$\left. \begin{array}{l} \frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i} = 0 - \frac{8}{5} \cdot i \Rightarrow \text{Realni dio} = 0 \\ \text{Imaginarni dio} = -\frac{8}{5} \end{array} \right\}$$

Vježba 116

Koliko iznosi imaginarni dio kompleksnog broja $\frac{2-i}{2+i} - \frac{2+i}{2-i}$?

Rezultat: $-\frac{8}{5}$.

Zadatak 117 (Davor, gimnazija)

Ako je $\frac{x+2}{3+2 \cdot i} - \frac{y+3}{3-2 \cdot i} = 1$, ($x, y \in \mathbb{R}$), kolika je vrijednost izraza $5 \cdot x - y$?

Rješenje 117

Ponovimo!

Kompleksan broj je broj oblika

$$z = x + y \cdot i,$$

gdje su x i y realni brojevi, a i imaginarna jedinica. Broj x zove se realni dio kompleksnog broja, a broj y imaginarni dio kompleksnog broja z . Pišemo:

$$\operatorname{Re}(z) = x, \quad \operatorname{Im}(z) = y.$$

Zapis $z = x + y \cdot i$ zovemo algebarski ili standardni prikaz kompleksnog broja.

$$\frac{a}{b} - \frac{c}{d} = \frac{a \cdot d - b \cdot c}{b \cdot d}, \quad (a-b)^2 = a^2 - 2 \cdot a \cdot b + b^2, \quad (a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$

$$\frac{a}{n} + \frac{b}{n} = \frac{a+b}{n}, \quad i^2 = -1, \quad (a-b \cdot i) \cdot (a+b \cdot i) = a^2 - b^2 \cdot i^2 = a^2 + b^2.$$

Ponovimo definiciju jednakosti kompleksnih brojeva. Kada su dva kompleksna broja jednaka?

Dva su kompleksna broja jednaka ako i samo ako su im međusobno jednaki realni dijelovi i međusobno jednaki imaginarni dijelovi, tj.

$$a + bi = c + di \Leftrightarrow a = c, b = d.$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \frac{x+2}{3+2 \cdot i} - \frac{y+3}{3-2 \cdot i} = 1 &\Rightarrow \frac{x+2}{3+2 \cdot i} - \frac{y+3}{3-2 \cdot i} = 1 \cdot \frac{(3+2 \cdot i) \cdot (3-2 \cdot i)}{(3+2 \cdot i) \cdot (3-2 \cdot i)} \Rightarrow \\ &\Rightarrow (x+2) \cdot (3-2 \cdot i) - (y+3) \cdot (3+2 \cdot i) = (3+2 \cdot i) \cdot (3-2 \cdot i) \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 6 - 4 \cdot i - (3 \cdot y + 2 \cdot y \cdot i + 9 + 6 \cdot i) = 3^2 - (2 \cdot i)^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 6 - 4 \cdot i - 3 \cdot y - 2 \cdot y \cdot i - 9 - 6 \cdot i = 3^2 - 2^2 \cdot i^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y + 6 - 9 - 2 \cdot x \cdot i - 4 \cdot i - 2 \cdot y \cdot i - 6 \cdot i = 9 - 4 \cdot (-1) \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 - 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot y \cdot i - 10 \cdot i = 9 + 4 \Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 + (-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10) \cdot i = 13 \Rightarrow \\ &\Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 + (-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10) \cdot i = 13 + 0 \cdot i \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{jednakost} \\ \text{kompleksnih brojeva} \end{array} \right] \Rightarrow \\ \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 = 13 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y - 10 = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 13 + 3 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda suprotnih} \\ \text{koeficijenta} \end{array} \right] \Rightarrow \\ \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \cdot 2 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \cdot 3 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 6 \cdot x - 6 \cdot y = 32 \\ -6 \cdot x - 6 \cdot y = 30 \end{array} \right\} \Rightarrow -12 \cdot y = 62 \Rightarrow -12 \cdot y = 62 \cdot (-12) \Rightarrow \\ \Rightarrow y = -\frac{62}{12} \Rightarrow y = -\frac{31}{6} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ y = -\frac{31}{6} \end{array} \right\} \Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot \left(-\frac{31}{6}\right) = 16 \Rightarrow \\ \Rightarrow 3 \cdot x + \frac{31}{2} = 16 \Rightarrow 3 \cdot x = 16 - \frac{31}{2} \Rightarrow 3 \cdot x = \frac{32-31}{2} \Rightarrow 3 \cdot x = \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{3} \Rightarrow x = \frac{1}{6}. \end{aligned}$$

Računamo vrijednost zadanog izraza:

$$5 \cdot x - y = 5 \cdot \frac{1}{6} - \left(-\frac{31}{6}\right) = \frac{5}{6} + \frac{31}{6} = \frac{36}{6} = 6.$$

Kako izbjeći rješavanje sustava jednačbi?

$$\left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \cdot (-1) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ 2 \cdot x + 2 \cdot y = -10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{zbrojimo} \\ \text{jednadžbe} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y + 2 \cdot x + 2 \cdot y = 16 - 10 \Rightarrow 5 \cdot x - y = 6.$$

2. inačica

$$\frac{x+2}{3+2 \cdot i} - \frac{y+3}{3-2 \cdot i} = 1 \Rightarrow \frac{(x+2) \cdot (3-2 \cdot i) - (y+3) \cdot (3+2 \cdot i)}{(3+2 \cdot i) \cdot (3-2 \cdot i)} = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 6 - 4 \cdot i - (3 \cdot y + 2 \cdot y \cdot i + 9 + 6 \cdot i)}{3^2 - (2 \cdot i)^2} = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{3 \cdot x - 2 \cdot x \cdot i + 6 - 4 \cdot i - 3 \cdot y - 2 \cdot y \cdot i - 9 - 6 \cdot i}{3^2 - 2^2 \cdot i^2} = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{3 \cdot x - 3 \cdot y + 6 - 9 - 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot y \cdot i - 4 \cdot i - 6 \cdot i}{9 - 4 \cdot (-1)} = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 - 2 \cdot x \cdot i - 2 \cdot y \cdot i - 10 \cdot i}{9 + 4} = 1 \Rightarrow \frac{(3 \cdot x - 3 \cdot y - 3) + (-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10) \cdot i}{13} = 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{3 \cdot x - 3 \cdot y - 3}{13} + \frac{-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10}{13} \cdot i = 1 + 0 \cdot i \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{jednakost} \\ \text{kompleksnih brojeva} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} \frac{3 \cdot x - 3 \cdot y - 3}{13} = 1 \\ \frac{-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10}{13} = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} \frac{3 \cdot x - 3 \cdot y - 3}{13} = 1 \cdot 13 \\ \frac{-2 \cdot x - 2 \cdot y - 10}{13} = 0 \cdot 13 \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 = 13 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y - 10 = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 13 + 3 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda suprotnih} \\ \text{koeficijenata} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y - 3 = 13 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y - 10 = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 13 + 3 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda suprotnih} \\ \text{koeficijenata} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \cdot 2 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \cdot 3 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 6 \cdot x - 6 \cdot y = 32 \\ -6 \cdot x - 6 \cdot y = 30 \end{array} \right\} \Rightarrow -12 \cdot y = 62 \Rightarrow -12 \cdot y = 62 \cdot (-12) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow y = -\frac{62}{12} \Rightarrow y = -\frac{31}{6} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ y = -\frac{31}{6} \end{array} \right\} \Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot \left(-\frac{31}{6}\right) = 16 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 3 \cdot x + \frac{31}{2} = 16 \Rightarrow 3 \cdot x = 16 - \frac{31}{2} \Rightarrow 3 \cdot x = \frac{32 - 31}{2} \Rightarrow 3 \cdot x = \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{3} \Rightarrow x = \frac{1}{6}.$$

Računamo vrijednost zadanog izraza:

$$5 \cdot x - y = 5 \cdot \frac{1}{6} - \left(-\frac{31}{6}\right) = \frac{5}{6} + \frac{31}{6} = \frac{36}{6} = 6.$$

Kako izbjeći rješavanje sustava jednadžbi?

$$\left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ -2 \cdot x - 2 \cdot y = 10 \cdot (-1) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 3 \cdot x - 3 \cdot y = 16 \\ 2 \cdot x + 2 \cdot y = -10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{zbrojimo} \\ \text{jednadžbe} \end{array} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 3 \cdot x - 3 \cdot y + 2 \cdot x + 2 \cdot y = 16 - 10 \Rightarrow 5 \cdot x - y = 6.$$

Vježba 117

Ako je $\frac{x+2}{3+2\cdot i} - \frac{y+3}{3-2\cdot i} = 1$, ($x, y \in R$), kolika je vrijednost izraza $10\cdot x - 2\cdot y$?

Rezultat: 12.

Zadatak 118 (Medicinarke, medicinska škola)

Uz koji će uvjet kub kompleksnog broja $a + b \cdot i$ biti realan?

Rješenje 118

Ponovimo!

$$(x+y)^3 = x^3 + 3\cdot x^2 \cdot y + 3\cdot x \cdot y^2 + y^3.$$

$$(x\cdot y)^n = x^n \cdot y^n, \quad i^2 = -1, \quad i^3 = -i.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$x \cdot (y+z) = x \cdot y + x \cdot z, \quad x \cdot y + x \cdot z = x \cdot (y+z).$$

Kompleksan broj je broj oblika

$$z = x + y \cdot i,$$

gdje su x i y realni brojevi, a i imaginarna jedinica. Broj x zove se realni dio kompleksnog broja, a broj y imaginarni dio kompleksnog broja z . Pišemo:

$$\operatorname{Re}(z) = x, \quad \operatorname{Im}(z) = y.$$

Zapis $z = x + y \cdot i$ zovemo algebarski ili standardni prikaz kompleksnog broja.

Računamo kub kompleksnog broja $a + b \cdot i$.

$$\begin{aligned} (a+b\cdot i)^3 &= a^3 + 3\cdot a^2 \cdot b\cdot i + 3\cdot a \cdot (b\cdot i)^2 + (b\cdot i)^3 = a^3 + 3\cdot a^2 \cdot b\cdot i + 3\cdot a \cdot b^2 \cdot i^2 + b^3 \cdot i^3 = \\ &= a^3 + 3\cdot a^2 \cdot b\cdot i + 3\cdot a \cdot b^2 \cdot (-1) + b^3 \cdot (-i) = a^3 + 3\cdot a^2 \cdot b\cdot i - 3\cdot a \cdot b^2 - b^3 \cdot i = \\ &= a^3 - 3\cdot a \cdot b^2 + 3\cdot a^2 \cdot b\cdot i - b^3 \cdot i = a^3 - 3\cdot a \cdot b^2 + (3\cdot a^2 \cdot b - b^3) \cdot i \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left. \begin{aligned} \operatorname{Re}(a+b\cdot i)^3 &= a^3 - 3\cdot a \cdot b^2 \\ \operatorname{Im}(a+b\cdot i)^3 &= 3\cdot a^2 \cdot b - b^3 \end{aligned} \right\}. \end{aligned}$$

Budući da kub kompleksnog broja mora biti realan, njegov imaginarni dio jednak je nuli.

$$3\cdot a^2 \cdot b - b^3 = 0 \Rightarrow b \cdot (3\cdot a^2 - b^2) = 0 \Rightarrow \left. \begin{aligned} b &= 0 \\ 3\cdot a^2 - b^2 &= 0 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \left. \begin{aligned} b &= 0 \\ 3\cdot a^2 &= b^2 \end{aligned} \right\}.$$

Vježba 118

Uz koji će uvjet kub kompleksnog broja $a + b \cdot i$ biti imaginaran?

Rezultat: $a = 0$ ili $a^2 = 3\cdot b^2$.

Zadatak 119 (Matija, maturan)

Zadani su kompleksni brojevi $z_1 = (a+5) \cdot (2-i)$ i $z_2 = 3-2\cdot b\cdot i$, za $a, b \in R$. Odredite b tako da brojevi z_1 i z_2 budu jednaki.

Rješenje 119

Ponovimo!

Ponovimo definiciju jednakosti kompleksnih brojeva. Kada su dva kompleksna broja jednaka?

Dva su kompleksna broja jednaka ako i samo ako su im međusobno jednaki realni dijelovi i

međusobno jednaki imaginarni dijelovi, tj.

$$a + b \cdot i = c + d \cdot i \Leftrightarrow a = c, b = d.$$

$$z_1 = (a+5) \cdot (2-i) \Rightarrow z_1 = 2 \cdot (a+5) - (a+5) \cdot i.$$

Budući da kompleksni brojevi z_1 i z_2 moraju biti jednaki, slijedi:

$$\left. \begin{array}{l} z_1 = 2 \cdot (a+5) - (a+5) \cdot i \\ z_2 = 3 - 2 \cdot b \cdot i \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 2 \cdot (a+5) = 3 \\ -(a+5) = -2 \cdot b \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} 2 \cdot (a+5) = 3 \quad /: 2 \\ -(a+5) = -2 \cdot b \quad /: (-1) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} a+5 = \frac{3}{2} \\ a+5 = 2 \cdot b \end{array} \right\} \Rightarrow$$
$$\Rightarrow \left[\begin{array}{l} \text{metoda} \\ \text{komparacije} \end{array} \right] \Rightarrow 2 \cdot b = \frac{3}{2} \Rightarrow 2 \cdot b = \frac{3}{2} \quad /: 2 \Rightarrow b = \frac{3}{4}.$$

Vježba 119

Zadani su kompleksni brojevi $z_1 = (a+5) \cdot (2-i)$ i $z_2 = 3 - 2 \cdot b \cdot i$, za $a, b \in R$. Odredite a tako da brojevi z_1 i z_2 budu jednaki.

Rezultat: $a = -\frac{7}{2}$.

Zadatak 120 (Nina, gimnazija)

Odredite skup točaka u ravnini zadanih relacijom $|z| = \operatorname{Re}(z) + 1$.

Rješenje 120

Ponovimo!

Standardni ili algebarski oblik kompleksnog broja je oblika

$$z = x + y \cdot i,$$

gdje su x i y realni brojevi.

U kompleksnom broju $z = x + y \cdot i$ realni broj x jest njegov realni dio, $x = \operatorname{Re}(z)$.

$$z = x + y \cdot i \Rightarrow |z| = \sqrt{x^2 + y^2}.$$

$$(\sqrt{a})^2 = a, \quad (a+b)^2 = a^2 + 2 \cdot a \cdot b + b^2.$$

Neka je $z = x + y \cdot i$. Tada vrijedi:

$$\begin{aligned} |z| = \operatorname{Re}(z) + 1 &\Rightarrow |x + y \cdot i| = x + 1 \Rightarrow \sqrt{x^2 + y^2} = x + 1 \Rightarrow \sqrt{x^2 + y^2} = x + 1 \quad /: 2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \left(\sqrt{x^2 + y^2} \right)^2 = (x + 1)^2 \Rightarrow x^2 + y^2 = x^2 + 2 \cdot x + 1 \Rightarrow x^2 + y^2 = x^2 + 2 \cdot x + 1 \Rightarrow \\ &\Rightarrow y^2 = 2 \cdot x + 1. \end{aligned}$$

Traženi skup točaka je parabola.

Vježba 120

Odredite skup točaka u ravnini zadanih relacijom $|z| = \operatorname{Re}(z) - 1$.

Rezultat: Parabola: $y^2 = -2 \cdot x + 1$.